

5 Cdo 96/2000

R O Z S U D O K

V M E N E S L O V E N S K E J R E P U B L I K Y

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Evy Sakálovej a sudcov JUDr. Rudolfa Čirča a JUDr. Petra Priehodu, v právnej veci žalobcov **1/ L. Ď.**, bývajúcej v R., **2/ I. Ď.**, bývajúceho v M., **3/ L. M.**, bývajúceho v Ž., **4/ C. M.**, bývajúceho v D., okres Ú., **5/ J. Č.**, bývajúcej v Ž., zastúpenej opatrovníčkou S. H., bývajúcou v Ž., **6/ M. K.**, bývajúcej v Ž., **7/ A. R.**, bývajúcej v Ž., **8/ I. B.**, bývajúcej v Ž., **9/ I. Š.**, bývajúcej v Ž., **10/ S. M.**, bývajúceho v Ž., **11/ J. M.**, bývajúceho v Ž., žalobcovia 10/, 11/ zastúpení JUDr. M. B., advokátkou v Ž., proti žalovaným **I/ Š. K.**, bývajúcemu v Ž., **II/ P. K.**, bývajúcemu v M., **III/ V. O.**, bývajúcej v S., **IV/ M. H.**, bývajúcej vo V., **V/ V., S.**, **o zaplataenie 1 886 986,70 Sk s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde v Žiline pod sp.zn. 12 C 44/96, o dovolaní žalobcov 10/, 11/ proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 29. októbra 1997 sp.zn. 7 Co 1267/97, rozhodol

t a k t o :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline z 29. októbra 1997 sp.zn. 7 Co 1267/97 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd v Žiline rozsudkom z 29. októbra 1996 č.k. 12 C 44/96 – 65 zamietol žalobu žalobcov, ktorou sa domáhali, aby žalovaným bola uložená povinnosť zaplatiť im finančnú čiastku, predstavujúcu podiel ich právnych predchodcov na odpredaných, resp. vyvlastnených nehnuteľnostiach, ktoré boli predmetom dedičského konania po ich právnych predchodcoch. Mal za to, že povinnosť určená v rozhodnutí bývalého Štátneho notárstva v Ž. sa viazala na osobu F. K., toto neprešlo na právnych nástupcov – žalovaných I/ až IV/ a potom, ak nehnuteľnosti, ktoré títo zdedili po svojom právnom predchodcovi F. K., ktoré následne predali, resp. im boli vyvlastnené nemôžu zakladať ich povinnosť vyplatiť žalobcom získanú finančnú protihodnotu.

Krajský súd v Žiline na odvolanie žalobcov 1/, 2/, 3/, 8/, 9/, 10/ a 11/ rozsudkom z 29. októbra 1997 sp.zn. 7 Co 1267/97 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Zároveň samostatným výrokom pripustil dovolanie. Výrok o pripustení dovolania odôvodnil tým, že ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, a to v otázke, či povinnosť právneho predchodcu žalovaných I/ až IV/, vyplývajúca z rozhodnutia krajského súdu o rozdelení náhrady v prípade scudzeniach zdedených pozemkov v budúcnosti prešla na základe dedenia na samotných žalovaných I/ až IV/. Sám bol toho názoru, že povinnosť dediča, ktorý majetok poručiteľa prevzal, uspokojiť dedičské práva spoludedičov – vyplatiť im prípadné dedičské spolupodiely, mohla byť časovo odsunutá – podmienená len za predpokladu,

že táto i konkrétne bola v dedičskom rozhodnutí i určená. Týmto spôsobom však v prejednávanej veci, v dedičskom konaní po poručiteľovi J. K., konkrétna povinnosť stanovená nebola. Nemohla sa potom ani stať právom, ktoré by či už ako pohľadávka mohla prejsť na právnych nástupcov po rodičoch žalobcov, resp. ako povinnosť žalovaných ako právnych nástupcov po preberateľovi F. K.. Za života právneho predchodcu žalovaných F. K., pozemky, ktoré boli predmetom dedičského konania po J. K. scudzené neboli a i z tohto dôvodu (keďže v čase smrti poručiteľa povinnosť neexistovala) nemohla byť predmetom prechodu na právnych nástupcov po F. K..

Proti tomuto rozsudku krajského soudu podali dovolanie žalobcovia 10/ a 11/. Navrhli, aby dovolací soud tento rozsudok ako aj rozsudok okresného soudu zrušil a vec vrátil okresnému soudu na ďalšie konanie. Namietali nesprávne právne posúdenie veci. Poukazovali predovšetkým na to, že smrťou dlžníka, v prejednávanej veci preberateľa dedičstva F. K., povinnosť určená rozhodnutím štátneho notárstva, resp. soudu nezanikla, pretože toto plnenie sa neviazalo výlučne na jeho osobu, ale v zmysle ustanovenia § 460 Občianskeho zákonníka prešlo na jeho dedičov.

Najvyšší soud ako soud dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) preskúmal dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho soudu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že ho treba zrušiť.

Dovolací soud je podľa ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. viazaný rozsahom dovolania a uplatneným dovolacím dôvodom; z úradnej povinnosti skúma iba vady uvedené v § 237 O.s.p., a iné vady konania len vtedy, pokiaľ by mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Tieto však zo súdneho spisu nevyplývajú.

V danom prípade je dovolanie prípustné podľa § 238 ods. 3 písm.a/ O.s.p., t.j. len preto, že jeho prípustnosť vyslovil vo svojom potvrdzujúcom rozsudku odvolací soud, ktorý zároveň v dôvodoch rozhodnutia vymedzil otázku po právnej stránke zásadného významu. To znamená, že dovolatelia boli oprávnení napadnúť rozhodnutie odvolacieho soudu len z dôvodu, že spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, a to iba v konkrétne vymedzenej otázke, pre ktorú bolo dovolanie pripustené. Dovolací soud preto skúmal v dovolacom konaní vecnú správnosť napadnutého rozsudku len vo vzťahu k tej otázke zásadného právneho významu, pre ktorú pripustil odvolací soud dovolanie.

Podľa § 460 Občianskeho zákonníka dedičstvo sa nadobúda smrťou poručiteľa.

Podľa § 579 ods. 1 Občianskeho zákonníka smrťou dlžníka povinnosť nezanikne, ibaže jej obsahom bolo plnenie, ktoré mal osobne vykonať dlžník.

V danom prípade je nepochybné, že na základe rozhodnutia bývalého Štátneho notárstva v Ž. z 3. júna 1963 sp.zn. D 614/64 preberateľom majetku po poručiteľovi J. K. sa stal jeho syn F. K. bez povinnosti vyplatiť odstupujúcich dedičov. V dôsledku odvolania ostatných dedičov Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením z 20. novembra 1964 sp.zn. 7 Co 754/64 napadnuté uznesenie potvrdil avšak s tým, že v prípade scudzenia pozemkov za náhradu sa táto náhrada rozdelí v rovnakom pomere medzi všetkých dedičov. Podľa dôvodov tohto rozhodnutia takto bude ostatným dedičom zaistený nárok na výplatu z dedičstva (v prípade scudzenia označených pozemkov), pretože bez tohto doplnku by si v budúcnosti nemohli uplatňovať žiaden nárok, keďže podľa uznesenia štátneho notárstva by ich nárok zanikol. V prejednávanej veci (v súvislosti aj s vymedzenou dovolacou otázkou) sporným teda ostal výklad výrokovvej časti súdneho rozhodnutia, konkrétne, či a aké práva a povinnosti z neho vyplývajú pre právnych nástupcov po poručiteľovi F. K..

Pre posúdenie tejto právnej otázky zásadného významu, pre ktorú bolo pripustené dovolanie, považoval dovolací súd za rozhodujúci obsah právoplatných rozhodnutí bývalého štátneho notárstva a krajského súdu a cieľ nimi sledovaný, t.j. spravodlivé vysporiadanie ustupujúcich dedičov s prihliadnutím na podmienky a okolnosti, za ktorých k tomuto vysporiadaniu došlo. Z rozhodnutia bývalého štátneho notárstva je zrejmé, že prakticky jediným a rozhodujúcim aktívom po zomrelom poručiteľovi bola poľnohospodárska pôda, o ktorej je všeobecne známe, že je výrobným faktorom, ktorý sa nespotrebuje a pri riadnom užívaní ani neopotrebuje. Dôvodne preto možno predpokladať, že dedičia po poručiteľovi si uvedomovali jej jedinečnosť a hodnotu, a že len v dôsledku vtedajších právnych úprav ukladajúcich členovi družstva povinnosť združiť pozemky do spoločného družstevného hospodárenia a presadzujúcich nadobúdanie pôdy v dôsledku dedenia len jedným z dedičov (§ 23 ods. 1 zák.č. 49/1959 o jednotných roľníckych družstvách a § 40 zák.č. 95/1963 Zb. o štátnom notárstve a o konaní pred štátnym notárstvom),

rešpektovali také vysporiadanie dedičstva, pri ktorom sa výlučným vlastníkom všetkej pôdy stal len jeden z nich – právny predchodca žalovaných 1/ až 4/. Pokiaľ krajský súd v dôsledku odvolania ustupujúcich dedičov požadujúcich poskytnutie náhrady pre prípad, že v budúcnosti dôjde k scudzeniu pôdy, a to rozdelením vyplatenej náhrady podľa výšky dedičských podielov, túto požiadavku akceptoval a potvrdil ju právoplatným rozhodnutím, mohli ustupujúci dedičia, spoliehajúc sa na právoplatné rozhodnutie orgánu štátu nadobudnúť presvedčenie o spravodlivom vysporiadaní dedičstva. Rozdelenie náhrady za pôdu, ktorá pripadla do výlučného vlastníctva jednému z dedičov, v prípade jej scudzenia medzi ustupujúcich dedičov podľa výšky ich dedičských podielov, predstavovalo, vzhľadom na už uvedené okolnosti, za ktorých k tejto úprave vysporiadania došlo, spravodlivú alternatívu takému vysporiadaniu dedičstva (najmä z hľadiska hodnoty pôdy v čase jej scudzenia, ovplyvňujúcu dohodnutú náhradu), pri ktorom by predmet dedičstva pripadol do podielového spoluvlastníctva dedičov podľa výšky ich dedičských podielov. Vzhľadom na podmienku scudzenia pôdy v budúcnosti je zrejmé, že právo na náhradu nebolo obmedzené len na osoby ustupujúcich dedičov, ale sa malo týkať aj ich právnych nástupcov, a tomuto právu zodpovedajúca povinnosť poskytnúť náhradu sa netýkala len toho dediča, ktorému pripadla pôda do výlučného vlastníctva ale aj tých jeho právnych nástupcov, ktorí sa stanú jej vlastníkami a prípadne im náhrada za pôdu v prípade jej scudzenia.

Dôvera občanov v právo priznané právoplatným súdnym rozhodnutím patrí medzi základné istoty, na ktoré sa možno v demokratickom a právnom štáte spoliehať. Pretože Slovenská republika je podľa čl. 1 ods. 11 Ústavy Slovenskej republiky takýmto štátom, nemôže byť takáto dôvera právnych nástupcov ustupujúcich dedičov v predmetnej veci sklamaná. Rozhodnutie o vysporiadaní dedičstva v prejednáwanej veci, so zreteľom na jeho obsah, možno považovať za obdobu (analógiu) zmluvy (dohody), ktorá zakladajúc majetkové právo zaväzuje nielen jej účastníkov, ale aj ich právnych nástupcov, a ktorá im umožňuje domáhať sa práv, resp. nárokov ňou založených, ak sa stanú splatnými. I keď v rozhodnutí sa neuvádzala konkrétna výška náhrady ustupujúcim dedičom (a ani sa uvádzať nemohla, lebo vzhľadom na to, že

sa mala odvíjať od skutočne poskytnutej náhrady za pôdu v čase jej scudzenia a nie od jej hodnoty ako predmetu dedičstva, sa mohla stať známou až v budúcnosti), bola určená takým spôsobom, ktorý pri splnení v ňom uvedenej podmienky umožňoval jej vyčíslenie bez akýchkoľvek pochybností.

So zreteľom na uvedené posúdenie veci odvolacím súdom v otázke po právnej stránke zásadného významu nebolo správne, preto dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného ako i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u ě n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 26. novembra 2003

JUDr. Eva Sakálová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: